

DAWID OGRODNIK

PIOTR TROJAN

JOHNNY

„ZAMIAST CIĄGLE NA COŚ CZEKAĆ – ZACZNIJ ŻYĆ, WŁAŚNIE DZIŚ. JEST O WIELE PÓŹNIEJ, NIŻ CI SIĘ WYDAJE.”

W KINACH OD 23 WRZEŚNIA



MATERIAŁY DYDAKTYCZNE
DLA NAUCZYCIELI

Partner
materiałów
edukacyjnych:

nowe
horyzonty
edukacji
filmowej



Fot. H. Komerski

Rok szkolny 2022/2023 przywitał nas nowymi kierunkami polityki oświatowej państwa skupionymi nie tylko na podnoszeniu jakości kształcenia, ale także na kwestiach wychowawczych – wzmacnianiu zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, wspomaganiu wychowawczej roli rodziny oraz wychowaniu zmierzającemu do osiągnięcia dojrzałości emocjonalnej poprzez kształtowanie postaw ukierunkowanych na prawdę, dobro i piękno, uzdalniających do odpowiedzialnych decyzji. W ten ostatni punkt wpisuje się film, który chcemy Państwu gorąco polecić do obejrzenia z uczniami starszych klas szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych.

„Johnny”, w reżyserii Daniela Jaroszka, to oparta na prawdziwych wydarzeniach historia, która wzrusza i inspirowa. Opowiedziana z perspektywy podopiecznego księdza Jana Kaczkowskiego, Patryka Galewskiego – chłopaka, który nie miał łatwego startu w życiu. To także film o samym księdzu Kaczkowskim, człowieku, który w swoim postępowaniu kierował się chrześcijańskim miłosierdziem, poświęcał chorym i potrzebującym, szanując drugiego człowieka, nawet tego, który deklarował ateizm czy kryzys wiary. Klasyczne (i uniwersalne) wartości, za którymi podążał, takie jak: prawda, dobro i piękno, zostały również ujęte w konstrukcji scenariusza filmowego.

Materiały dydaktyczne, które dla Państwa przygotowaliśmy, nie tylko odwołują się do szeroko pojętego wychowania do wartości, ale także do zagadnień aktualnych i bliskich polskiej szkole. Znajdą w nich Państwo między innymi scenariusz lekcji na godzinę wychowawczą i etykę poświęcony idei wolontariatu. Dla uczniów szkół ponadpodstawowych zredagowaliśmy scenariusz lekcji poświęcony etycznemu uniwersalnemu pytaniu: jak należy żyć? Skupiamy się w nim na poszukiwaniu wartości, jak również na ich nazywaniu i rozumieniu. Postać księdza Jana Kaczkowskiego wykorzystaliśmy w scenariuszu lekcji języka polskiego dla szkół ponadpodstawowych, skupiając się na motywie duchownego w polskiej literaturze i innych tekstach kultury. Tym samym odwołujemy się do nowej formuły ustnej i pisemnej egzaminu z języka polskiego, ćwicząc z uczniami kontekstowe rozumienie dzieła literackiego, czyli jak określa Centralna Komisja Egzaminacyjna, dotyczące „rzeczywistości pozatekstowej analizowanego dzieła literackiego”, obejmujące „odwołania do innych tekstów kultury, umożliwiające pogłębione odczytanie tego dzieła”.

Mam nadzieję, że przeczytane scenariusze lekcji zainspirują Państwa nie tylko do wyjścia do kina z uczniami, ale też próby podjęcia zaproponowanych przez nas tematów i zagadnień. Film „Johnny”, który polecamy, jest produkcją zrealizowaną w sposób nowoczesny i atrakcyjny dla młodzieży. Nie zapomniano w nim o funkcji wychowawczej, próbie budowania wzorców do naśladowania i refleksji skłaniającej do myśli, co w życiu jest naprawdę ważne.

Ksiądz Jan Kaczkowski w jednej ze swoich książek napisał: „(...) jeśli na przykład przestaniecie walczyć o relacje z najbliższymi, to będzie coś najgorszego, co możecie w życiu zrobić. Jeżeli zaniedbaliśmy bliskość, przytulanie, zaufanie, jeżeli łamiemy sumienie, to wtedy mamy się czego bać”. Niech czas Państwa i uczniów z filmem „Johnny” przyniesie refleksję, że dbanie o relacje i dobro drugiego człowieka to obowiązek nie tylko chrześcijański, ale także ogólnoludzki.

Od **23 września 2022 roku** zapraszamy do kin w całej Polsce!

Anna Równy
koordynatorka merytoryczna NHEF
trenerka i metodyczka edukacji filmowej

JOHNNY

reż. **Daniel Jaroszek, Polska 2022**

dystrybucja: **Next Film**

premiera: **23.09.2022**

kategoria wiekowa: **od 14 lat, klasy 7-8 szkoły podstawowej i szkoła ponadpodstawowa**

„Johnny” to film oparty na faktach, który ma dwóch równoprawnych bohaterów: księdza Jana Kaczkowskiego – twórcę puckiego hospicjum, oraz Patryka – młodego chłopaka, mającego problemy z prawem. Spotkanie tych dwóch postaci to początek opowieści o przyjaźni, mierzeniu się ze strachem, o chorobie, odchodzeniu, zaufaniu, przemianie i korzystaniu z szans, jakie daje życie.

Poprzez ukazanie historii znajomości księdza i jego podopiecznego twórcy poruszają wiele trudnych i złożonych tematów, np. człowiek i jego rodzina wobec nieuleczalnej choroby, różne postawy wobec śmierci, najważniejsze wartości w życiu, empatia w relacjach z innymi ludźmi, pokonywanie własnych ograniczeń, aby zrealizować marzenia, wytrwałość w dążeniu do celu. Film opowiada o poważnych sprawach, ale ze sporą dawką humoru (zwłaszcza w warstwie dialogowej), nie jest przygnębiający, daje nadzieję na lepsze życie. A przez to, że historię oparto na prawdziwych wydarzeniach, jest wiarygodny.

Dla nauczycieli języka polskiego „Johnny” może być punktem wyjścia do rozmów na temat współczesnych autorytetów. Ksiądz Kaczkowski był niezwykle popularnym duchownym, vlogerem, autorem książek. Czy młodym może imponować idealista z dobrym sercem? Można pogłębić znajomość biografii księdza poprzez lekturę jego książek, można poszukać podobieństw w widzeniu świata Jana Kaczkowskiego i Olgi Tokarczuk („Czuły narrator”), można wykorzystać film przy omawianiu utworów literackich, poruszających problematykę buntu, walki człowieka z własnymi słabościami itp.

Film ukazuje także model kapłaństwa opartego na miłości i szacunku do drugiego człowieka. Wizja Kościoła księdza Kaczkowskiego kontrastuje ze skostniałym, konserwatywnym Kościołem, reprezentowanym w filmie przez postać arcybiskupa. Świetny punkt wyjścia do dyskusji o współczesnym Kościele na lekcjach religii.

„Johnny” jest świetnie zagrany, ma duży potencjał wychowawczy. Z pewnością będzie dobrą podstawą do rozmów z młodymi ludźmi o rzeczach najistotniejszych i ostatecznych.

Przedmioty:

etyka, język polski, religia, wiedza o społeczeństwie, zajęcia z wychowawcą

Słowa kluczowe:

bliskość, choroba, cierpienie, odpowiedzialność, opieka nad innymi, relacje międzyludzkie, resocjalizacja, samotność, śmierć, system wartości

Ocena natężenia treści spornych: mało (3/6) – sceny z narkotykami, wulgarne słownictwo, sceny przemocy fizycznej, obrazy choroby onkologicznej, cierpienia i śmierci

Więcej na: <https://zef.org.pl/johnny/>

Wola pomagania innym. O formach wolontariatu dla młodzieży.....	6
Jak należy żyć? W poszukiwaniu wartości.....	14
Postać księdza w literaturze i filmie Daniela Jaroszka „Johnny”	23



Fot. H. Komerski



Wola pomagania innym. O formach wolontariatu dla młodzieży

Cele lekcji

Podczas lekcji uczeń:

- uczeń poznaje formy wolontariatu;
- rozwija empatię;
- doskonali umiejętność klaryfikacji wartości;
- kształtuje postawy szacunku wobec każdego człowieka.

Powiązanie z podstawą programową

Godzina wychowawcza

Podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2022/2023:

1. Wychowanie zmierzające do osiągnięcia dojrzałości emocjonalnej poprzez kształtowanie postaw ukierunkowanych na prawdę, dobro i piękno, uzdalniających do odpowiedzialnych decyzji.

Etyka

I Elementy etyki ogólnej. Uczeń:

1. zna, rozumie i stosuje pojęcia niezbędne do opisu przeżyć i działań moralnych:
 - 1) posługuje się pojęciami niezbędnymi do charakterystyki działania w aspekcie jego moralnej oceny: decyzja, czyn, sprawczość, konflikt, problem, podmiot działania (autor, sprawca), adresat działania, intencja działania, motyw działania, treść działania, skutek (konsekwencja), okoliczności działania,
 - 2) rozpoznaje i nazywa wybrane emocje oraz uczucia: radość, smutek, strach, wstręt, zdziwienie, gniew, akceptacja, duma, miłość, nienawiść, przyjemność, przykrość, poczucie szczęścia, wstydu, winy, zazdrość,
 - 3) posługuje się nazwami emocji i uczuć do opisywania przeżyć własnych oraz przeżyć innych osób w kontekście różnych doświadczeń moralnych; wykorzystuje te pojęcia do charakteryzowania przeżyć, działań i postaw bohaterów powieści, opowiadań, filmów, spektakli teatralnych, gier komputerowych,
 - 4) zna i objaśnia podstawowe pojęcia związane z oceną moralną: dobro, zło, wartość, kryterium, zasada (norma, reguła), postawa, cnota, wada, obowiązek, sankcja, sumienie, wzór, autorytet, odpowiedzialność, prawo naturalne, prawo stanowione, godność, prawa człowieka, natura ludzka, prawda, szczęście,
 - 5) zna i posługuje się głównymi kategoriami deontycznymi: działania nakazane, zakazane, dozwolone, nadobowiązkowe (supererogacyjne),
 - 6) wykorzystuje pojęcia dyskursu etycznego do analizowania przeżyć, działań i postaw bohaterów powieści, opowiadań, filmów, spektakli teatralnych, gier komputerowych.

II Człowiek wobec innych ludzi. Uczeń:

1. podaje przykłady okazywania szacunku wobec rodziców, nauczycieli, koleżanek i kolegów oraz innych ludzi – dorosłych i dzieci;
2. uzasadnia, dlaczego należy okazywać szacunek innym osobom;

- 3. okazuje szacunek innym osobom;
- 4. wie, że w szczególny sposób należy okazywać szacunek i wyrozumiałość osobom starszym (seniorom), słabszym, potrzebującym pomocy;
- 15. zna i wyjaśnia formułę zasady miłości osoby (bliźniego) oraz postępuje się tą zasadą do rozstrzygania wybranych problemów moralnych;
- 20. objaśnia, czym jest szacunek, przyjaźń, życzliwość, altruizm, troska, bezinteresowność, wolontariat, koleżeństwo, wdzięczność, współczucie, empatia, zaufanie, nietykalność osobista, tolerancja, dobro wspólne, naród, pluralizm, współdziałanie, sprawiedliwość, praworządność, solidarność, patriotyzm, bohaterstwo, wolność polityczna.

Metody i formy pracy

Podczas lekcji nauczyciel wykorzystuje następujące metody i formy pracy z uczniem:

- mapę myśli;
- pracę z tekstem;
- pracę w parach;
- pracę w grupach.

Środki dydaktyczne

Podczas lekcji nauczyciel wykorzystuje następujące środki dydaktyczne:

- film „Johnny”;
- karty pracy.

Przygotowanie do lekcji

Lekcja powinna się odbyć po obejrzeniu filmu „Johnny” w reżyserii Daniela Jaroszka.

PRZEBIEG LEKCJI

Wprowadzenie

Nauczyciel zadaje uczniom kilka pytań wprowadzających w temat:

- Co sądzicie o misji pomagania nieuleczalnie chorym, którą podjął ks. Jan Kaczkowski?
- Jak myślicie, czym kierował się ks. Kaczkowski w swojej działalności?
- Co świadczy o tym, że celem księdza była przede wszystkim pomoc innym?
- Co sądzicie o postawie stawiania dobra innych nad swoje?

Uczniowie swobodnie odpowiadają na pytania. Następnie prowadzący podaje temat zajęć.

Realizacja tematu

Nauczyciel prosi uczniów o podanie skojarzeń dotyczących słowa „wolontariat”. Zapisują je w formie mapy myśli (Karta pracy nr 1). Przykładowe odpowiedzi: *dobrowolność, pomoc, wsparcie, przyjaźń, miłość, nadzieja, empatia i inne.*

Nauczyciel rozdaje uczniom Kartę pracy nr 2. Mają oni za zadanie w parach (tak jak siedzą w ławkach) przyporządkować rodzaje wolontariatu do odpowiadających im opisów. Po mniej więcej 5 minutach pracy nauczyciel prosi ochotników o przedstawienie odpowiedzi, doprecyzowując ewentualne wątpliwości.

Przewidywane odpowiedzi:

Wolontariat hospicyjny – *...to obszar, w którym szczególnie potrzebna jest pomoc. Jest to jednak praca dla osób wyjątkowo wytrzymałych psychicznie. Dotyczy to zwłaszcza tych obowiązków, które świadczone są chorym i jego rodzinie. Oprócz tego wolontariusze zajmują*

się zadaniami biurowymi i organizują różnego rodzaju akcje charytatywne na rzecz wsparcia finansowego lub materialnego takich instytucji¹.

Wolontariat sportowy – ...to bardzo popularna forma wolontariatu. Blisko 1/3 działających w Polsce organizacji pozarządowych korzystających z pracy wolontariuszy to rozmaite stowarzyszenia i fundacje zajmujące się właśnie działalnością sportową. Wolontariat (...) to rodzaj wolontariatu, bez którego trudno wyobrazić sobie dziś np. prawidłową organizację i zabezpieczenie bardzo popularnych masowych imprez biegowych².

Wolontariat pracowniczy – Pracownicy nie muszą sami szukać czy sprawdzać organizacji, na rzecz których chcieliby się zaangażować – zamiast tego zostają im zaproponowane gotowe, sprawdzone propozycje. Z kolei działy HR czy CSR mogą łatwiej zmobilizować i zintegrować zespoły, którymi się opiekują. Mogą również podjąć współpracę z podmiotami o określonej renomie i wiarygodności. Wolontariat pracowniczy jest dziś obecny niemal we wszystkich dużych firmach³.

Wolontariat szkolny – ...to nazwa, która odnosi się zarówno do tych rodzajów wolontariatu, w które angażują się uczniowie, jak i do rodzajów wolontariatu na rzecz dzieci i młodzieży szkolnej. (...) Szkolne inicjatywy na rzecz np. środowiska naturalnego i najbliższego otoczenia (porządkowanie przestrzeni, sadzenie drzewek etc.), rozmaite kwesty okolicznościowe, jak również zaawansowane programy społeczne oparte na pracy profesjonalnie przeszkolonych wolontariuszy⁴.



Fot. H. Komerski

¹ <https://rodzinarodzinie.pl/co-to-jest-wolontariat-jakie-sa-rodzaje-wolontariatu/>, stan na 04.08.2022 r.

² <https://www.szlachetnapaczka.pl/superw/artykuly-wolontariat/rodzaje-wolontariatu/>, stan na 04.08.2022 r.

³ <https://www.szlachetnapaczka.pl/superw/artykuly-wolontariat/rodzaje-wolontariatu/>, stan na 04.08.2022 r.

⁴ <https://www.szlachetnapaczka.pl/superw/artykuly-wolontariat/rodzaje-wolontariatu/>, stan na 04.08.2022 r.

Wolontariat międzynarodowy – ...pod pojęciem wolontariatu (...) rozumie się najczęściej te rodzaje wolontariatu, które polegają na zaangażowaniu wolontariuszy w miejscach poza krajem ich zamieszkania. Najczęściej (choć nie tylko) są to aktywności realizowane w ramach międzynarodowych projektów czy programów wymiany wolontariuszy. Najpopularniejszymi formami wolontariatu (...) są wolontariaty misyjne, tzw. workcampy. Są to obozy młodzieżowe, na których osoby z różnych krajów przez pewien czas mieszkają w jednym miejscu. W tym czasie wspólnie pracują na rzecz jakiegoś ważnego społecznie celu⁵.

Wolontariat akcyjny – ...to ten rodzaj wolontariatu, który cechuje się krótkoterminowym zaangażowaniem wolontariusza. Nie wymaga on dłuższego wdrożenia i może być realizowany przez osoby w dowolnym wieku. W tej formie często realizowane są wszelkie kwesty, zbiórki pieniędzy, np. w dzień Wszystkich Świętych na cmentarzach. Podobnie często prowadzone są zbiórki artykułów spożywczych w supermarketach przed świętami⁶.

Nauczyciel pyta, czy w klasie są osoby, które angażują się w wolontariat? Prosi, aby podzieliły się informacjami, na czym polega ich działanie, gdzie ono się odbywa i co trzeba zrobić, żeby zostać wolontariuszem.

Nauczyciel dzieli uczniów na czteroosobowe grupy (dwie sąsiadujące ze sobą ławki) i rozdaje Kartę pracy nr 3. Zadaniem uczniów jest przeczytanie tekstu ks. Jana Kaczkowskiego i odpowiedź na pytania pod tekstem. Po upływie 10 minut grupy po kolei odczytują treść swoich prac.

Podsumowanie tematu

Nauczyciel prosi uczniów o zastanowienie się, dlaczego pomaganie jest tak istotną wartością w życiu każdego człowieka. Co zyskujemy, bezinteresownie pomagając innym ludziom? Po kilku minutach prosi ochotników, aby podzielili się swoimi refleksjami.

Warto, zamykając lekcję, zaakcentować, że działalność wolontarystyczna jest dobrowolna, nie jest obowiązkiem i powinna wynikać wyłącznie z woli pomagającego.

Praca domowa (do wyboru)



Zastanów się, w którą formę wolontariatu mogłaby zaangażować się Twoja klasa. Przygotuj propozycję adresata działań i partnera oraz formy działań, które można podjąć.

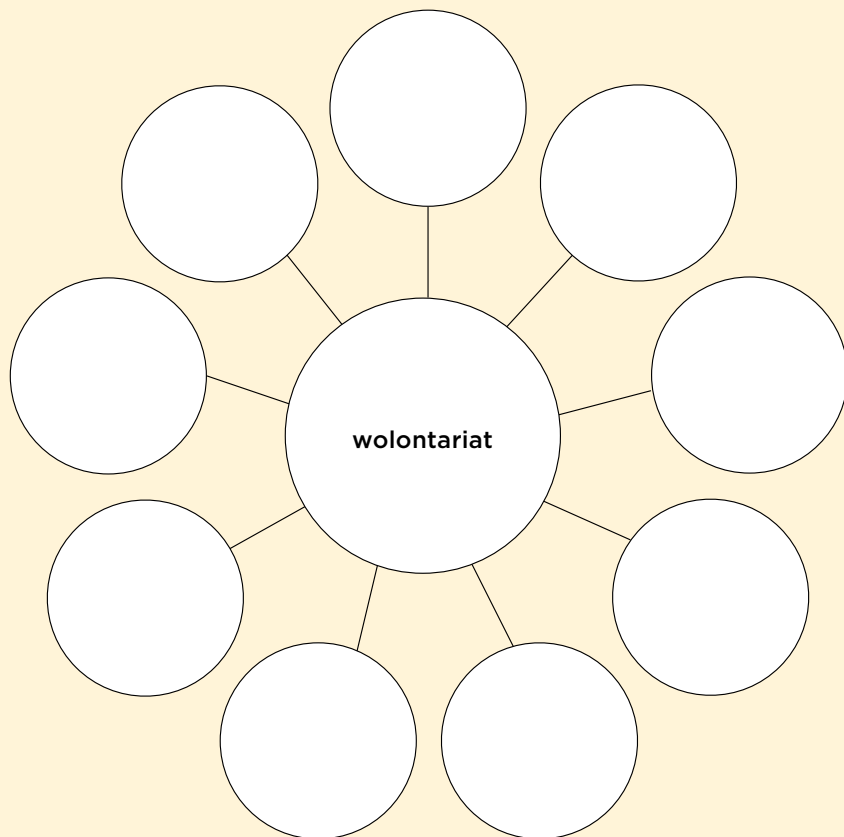
⁵ <https://www.szlachetnapaczka.pl/superw/artykuly-wolontariat/rodzaje-wolontariatu/>, stan na 04.08.2022 r.

⁶ <https://www.szlachetnapaczka.pl/superw/artykuly-wolontariat/rodzaje-wolontariatu/>, stan na 04.08.2022 r.

KARTA PRACY NR 1

Zadanie

Uzupełnij wykres skojarzeniami ze słowem „wolontariat”.



KARTA PRACY NR 2

Zadanie

Zapoznaj się z poniższymi definicjami rodzajów wolontariatu i dopasuj nazwy do opisów.

wolontariat pracowniczy

wolontariat hospicyjny

wolontariat sportowy

wolontariat akcyjny

wolontariat szkolny

wolontariat międzynarodowy

..... - „...to obszar, w którym szczególnie potrzebna jest pomoc. Jest to jednak praca dla osób wyjątkowo wytrzymałych psychicznie. Dotyczy to zwłaszcza tych obowiązków, które świadczone są chorem i jego rodzinie. Oprócz tego wolontariusze zajmują się zadaniami biurowymi i organizują różnego rodzaju akcje charytatywne na rzecz wsparcia finansowego lub materialnego takich instytucji⁷”.

..... - „...to bardzo popularna forma wolontariatu. Blisko 1/3 działających w Polsce organizacji pozarządowych, korzystających z pracy wolontariuszy, to rozmaite stowarzyszenia i fundacje zajmujące się właśnie działalnością sportową. Wolontariat (...) to rodzaj wolontariatu, bez którego trudno wyobrazić sobie dziś np. prawidłową organizację i zabezpieczenie bardzo popularnych masowych imprez biegowych⁸”.

..... - „Pracownicy nie muszą sami szukać czy sprawdzać organizacji, na rzecz których chcieliby się zaangażować - zamiast tego zostają im zaproponowane gotowe, sprawdzone propozycje. Z kolei działły HR czy CSR mogą łatwiej zmobilizować i zintegrować zespoły, którymi się opiekują. Mogą również podjąć współpracę z podmiotami o określonej renomie i wiarygodności. Wolontariat pracowniczy jest dziś obecny niemal we wszystkich dużych firmach⁹”.

..... - „...to nazwa, która odnosi się zarówno do tych rodzajów wolontariatu, w które angażują się uczniowie, jak i do rodzajów wolontariatu na rzecz dzieci i młodzieży szkolnej. (...) Szkolne inicjatywy na rzecz np. środowiska naturalnego i najbliższego otoczenia (porządkowanie przestrzeni, sadzenie drzewek etc.), rozmaite kwesty okolicznościowe, jak również zaawansowane programy społeczne oparte na pracy profesjonalnie przeszkolonych wolontariuszy¹⁰”.

..... - „...pod pojęciem wolontariatu (...) rozumie się najczęściej te rodzaje wolontariatu, które polegają na zaangażowaniu wolontariuszy w miejscach poza krajem ich zamieszkania. Najczęściej (choć nie tylko) są to aktywności realizowane w ramach międzynarodowych projektów czy programów wymiany wolontariuszy. Najpopularniejszymi formami wolontariatu (...) są wolontariaty misyjne, tzw. workcampy. Są to obozy młodzieżowe, na których osoby z różnych krajów przez pewien czas mieszkają w jednym miejscu. W tym czasie wspólnie pracują na rzecz jakiegoś ważnego społecznie celu¹¹”.

..... - „...to ten rodzaj wolontariatu, który cechuje się krótkoterminowym zaangażowaniem wolontariusza. Nie wymaga on dłuższego wdrożenia i może być realizowany przez osoby w dowolnym wieku. W tej formie często realizowane są wszelkie kwesty, zbiórki pieniędzy, np. w dzień Wszystkich Świętych na cmentarzach. Podobnie często prowadzone są zbiórki artykułów spożywczych w supermarketach przed świętami”.

⁷ <https://rodzinarodzinie.pl/co-to-jest-wolontariat-jakie-sa-rodzaje-wolontariatu/>, stan na 04.08.2022 r.

⁸ <https://www.szlachetnapaczka.pl/superw/artykuly-wolontariat/rodzaje-wolontariatu/>, stan na 04.08.2022 r.

⁹ <https://www.szlachetnapaczka.pl/superw/artykuly-wolontariat/rodzaje-wolontariatu/>, stan na 04.08.2022 r.

¹⁰ <https://www.szlachetnapaczka.pl/superw/artykuly-wolontariat/rodzaje-wolontariatu/>, stan na 04.08.2022 r.

¹¹ <https://www.szlachetnapaczka.pl/superw/artykuly-wolontariat/rodzaje-wolontariatu/>, stan na 04.08.2022 r.

KARTA PRACY NR 3

Zadanie

Przeczytaj poniższy tekst i odpowiedz na pytania.

Niezbędnik dla pacjentów i pracowników hospicjum

1. Hospicjum to miejsce, w którym chory oraz jego bliscy otoczeni zostają profesjonalną, interdyscyplinarną – medyczną, psychologiczną i duchową – opieką.
2. Opieką hospicyjną – w hospicjum stacjonarnym lub domowym – zasadniczo obejmowany jest pacjent, u którego zakończono leczenie przyczynowe, czyli to, którego celem było zwalczanie samej choroby.
3. Celem opieki hospicyjnej jest leczenie objawowe, czyli skierowane na zapewnienie choremu jak najlepszej jakości życia w chorobie.
4. Zadaniem hospicjum jest ustabilizowanie stanu chorego oraz uświadomienie jemu oraz jego bliskim, że walka wcale nie została zakończona. Trwa nadal – o komfort życia pacjenta w chorobie, o każdy dzień, godzinę, minutę jego życia.
5. Część pacjentów hospicjum właśnie tam umiera, jednak nierzadko czas dzielący ich od zbliżającej się śmierci oznacza miesiące, a nie tygodnie.
6. W terminalnej, czyli zbliżającej pacjenta do śmierci, fazie choroby leczenie bywa czasem dalej bardzo aktywne i polegać może nie tylko na podawaniu różnorodnych leków eliminujących niepożądane objawy czy na rehabilitacji. Leczenie paliatywne może wydłużyć życie i podnieść jego jakość.
7. Aby możliwie jak najlepiej funkcjonować w terminalnym okresie chorowania, człowiek chory i jego bliscy powinni wiedzieć, jaki jest rzeczywisty stan chorego, na jakim etapie leczenia się znajduje i jak kontrolować objawy postępującej choroby.
8. Kiedy pacjent trafia do hospicjum czy poradni medycyny paliatywnej, sytuacja psychologicznie wydaje się podobna do momentu pierwszej diagnozy – chory traci nadzieję na zdrowie jako takie i na nowo musi zmierzyć się z tą stratą.
9. Zamiast wmuszać w chorego kolejne rewelacyjne preparaty, po prostu z nim bądźmy, gładźmy po rękę, czytamy mu ulubioną książkę, poprośmy o radę w jakiejś ważnej sprawie, powspominajmy wspólnie przeżyte szczęśliwe chwile. Zapytajmy, co go niepokoi, czego się boi, z kim chciałby się jeszcze spotkać, co rozwiązać.
10. Jeśli zastosowano wszystkie dostępne metody leczenia objawowego, choremu może być zaproponowana sedacja paliatywna. Leki sedatywne powodują kontrolowane ograniczenie świadomości chorego, proporcjonalnie do potrzeby łagodzenia cierpienia, które trudno opanować w inny sposób.

Jan Kaczkowski, Katarzyna Jabłońska, „**Życ aż do końca. Instrukcja obsługi choroby**”,
Warszawa, Towarzystwo „Więź”, 2017, s. 188-189.

1. Sprawdź w internecie, czy aby zostać wolontariuszem, trzeba być pełnoletnim.
2. Znajdź ustawę o działalności pożytku publicznego i wolontariatu i podaj datę (dzień, miesiąc i rok) jej publikacji.
3. Odwołując się do powyższego tekstu ks. Kaczkowskiego, napisz, co oznacza, że pacjenci hospicjum zostają otoczeni interdyscyplinarną opieką? O jakie dziedziny tu chodzi?
4. Jakie formy pomocy chorym proponuje ks. Kaczkowski (pkt 9)? Po wypisaniu z tekstu dopisz swoje pomysły.
5. Sprawdź w internecie, co oznaczają pojęcia: leczenie przyczynowe, leczenie objawowe, terminalny okres choroby, medycyna paliatywna, sedacja paliatywna, i napisz ich krótkie definicje własnymi słowami.
6. Czy Twoim zdaniem wolontariusz pracujący w hospicjum powinien odznaczać się określonymi cechami? Co jest najważniejsze w tej formie pomocy?
7. Wypisz nazwy i adresy hospicjów, które znajdują się w Twojej okolicy. Postaraj się znaleźć również ośrodki, w których przebywają chore dzieci.



Fot. H. Komerski



Jak należy żyć? W poszukiwaniu wartości

Cele lekcji

Podczas lekcji uczeń:

- rozwija wrażliwość moralną;
- nazywa i rozumie wartości;
- rozwija postawę szacunku wobec każdego człowieka;
- doskonali umiejętność uczestnictwa w dialogu;
- doskonali umiejętność dyskusowania o zagadnieniach moralnych.

Powiązanie z podstawą programową

Godzina wychowawcza

Podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2022/2023:

1. Wychowanie zmierzające do osiągnięcia dojrzałości emocjonalnej poprzez kształtowanie postaw ukierunkowanych na prawdę, dobro i piękno, uzdalniających do odpowiedzialnych decyzji.

Etyka

I Elementy etyki ogólnej. 1. Podstawy etyki. Uczeń:

4) objaśnia pojęcia: dobro i zło, wartość, godność, prawda, wolność, odpowiedzialność, oraz rozważa rolę tych pojęć w etyce.

2. Analiza ludzkiego działania w aspekcie moralnym. Uczeń:

1) identyfikuje główne elementy struktury ludzkiego działania: podmiot (sprawca), adresat, przedmiot (wewnętrzna treść), motyw, intencja, skutki, okoliczności;

2) rozpoznaje i nazywa podstawowe emocje oraz uczucia; posługuje się nazwami emocji i uczuć do charakteryzowania przeżyć własnych oraz przeżyć innych osób – rzeczywistych i fikcyjnych;

4) zna różne kryteria moralnego wartościowania i posługuje się nimi przy wyznaczaniu moralnej wartości czynów;

9) wykorzystuje pojęcia dyskursu etycznego do analizowania przeżyć, działań i postaw bohaterów powieści, opowiadań, filmów, spektakli teatralnych, gier komputerowych.

II Wybrane zagadnienia etyki szczegółowej (praktycznej, stosowanej, zawodowej).

1. Etyka życia osobistego (indywidualnego). Uczeń:

1) identyfikuje i analizuje problem sensu życia w kontekście klasycznego pytania etycznego: „Jak należy żyć?”.

Metody i formy pracy

Podczas lekcji nauczyciel wykorzystuje następujące metody i formy pracy z uczniem:

- mapę skojarzeń;
- burzę mózgów;
- pracę w grupach, pracę indywidualną – karty pracy;
- technikę niedokończonych pytań.

Środki dydaktyczne

Podczas lekcji nauczyciel wykorzystuje następujące środki dydaktyczne:

- film „Johnny”;
- karty pracy.

Przygotowanie do lekcji

Lekcja powinna się odbyć po obejrzeniu filmu „Johnny” w reżyserii Daniela Jaroszka.



Fot. H. Komerski

PRZEBIEG LEKCJI

Wprowadzenie

Nauczyciel rozdaje uczniom Kartę pracy nr 1 i prosi o dopisanie pod fotografiami funkcji (w formie rzeczowników), które kojarzą im się z księdzem Janem Kaczkowskim – mapa skojarzeń (ksiądz, przyjaciel, opiekun, dyrektor, syn, autorytet i inne).

Nauczyciel zadaje serię pytań związanych z odbiorem filmu:

- Czy słyszeliście wcześniej o księdzu Janie Kaczkowskim? Jeżeli tak, czy film wpłynął na Wasze postrzeganie postaci?
- Co najbardziej poruszyło Was w przedstawionej historii? Co wywarło na Was największe wrażenie?
- Co sądzicie o stosunku do życia i zachowaniu głównego bohatera w obliczu choroby?
- Jakie wartości pomogły w przemianie życiowej Patrykowi?

Odpowiedzi na pytania mają na celu wprowadzenie w temat lekcji, który następnie zostaje zapisany na tablicy.

Realizacja tematu

Nauczyciel zadaje uczniom pytanie: „Jak myślicie, jakie wartości przyświecały księdzu Janowi w jego działaniach?” (burza mózgów)

Uczniowie otrzymują Kartę pracy nr 2 i mają za zadanie stopniowo wykreślać wymienione wartości zgodnie z tym, jaką wagę do nich przywiązują (najpierw wykreślają te, które uważają za najmniej istotne w ich obecnym życiu). Zadanie kończy się, gdy na kartce każdego ucznia pozostaną trzy najważniejsze dla niego wartości ułożone według ważności.

Po 5 minutach nauczyciel prosi, by chętni podzielili się swoimi wynikami wraz z uzasadnieniem, dlaczego wybrali właśnie te, a nie inne wartości.

Uczniowie zostają podzieleni na sześć grup. Każda z nich zajmuje się opracowaniem jednej z poniższych etycznych wartości (Karta pracy nr 3):

1. Godność,
2. Tolerancja,
3. Autonomia,
4. Wolność,
5. Odpowiedzialność,
6. Równość.

Uczniowie mają za zadanie przeanalizować, jak definiują tę wartość w różnych dziedzinach swojego życia, np. odpowiedzialność poprzez wykonywanie obowiązków domowych, odrabianie prac domowych, segregowanie śmieci; autonomia poprzez naukę asertywności, rozwijanie swoich zainteresowań bądź mówienie „nie” w sytuacjach, gdy naruszane są granice ucznia (czas pracy 10-15 minut). Następnie przedstawiciele grup na forum przedstawiają swoje opracowania, a pozostali uczniowie mają szansę uzupełnić swoje zapiski.

Podsumowanie tematu

Nauczyciel zapisuje na tablicy podstawowe pytanie etyki: „Jak żyć?”. Daje uczniom 2 minuty na indywidualną refleksję. W tym czasie zapisuje/wyświetla poniższe zdania, które uczniowie będą kończyć. Realizacja zadania oparta będzie na rundzie po klasie, według kolejności siedzenia w ławkach.

Bycie etycznym to...

Bycie dobrym człowiekiem to nie konieczność, ale możliwość, ponieważ...

Mój wybór drogi życiowej oparty jest na...

Nauczyciel podsumowuje lekcję. Przypomina uczniom, że pytanie etyczne: „Jak żyć?”, to pytanie, przed którym staje każdy człowiek, ale nie każdy z niego czyni odpowiedni użytek.

**Praca domowa**

Przeczytaj tekst księdza Jana Kaczkowskiego (Karta pracy nr 4). Zastanów się, w jaki sposób dbasz o relacje z ludźmi? Jak pielęgnujesz więzi z najbliższymi? Jakie inspiracje dał Ci film i osoba księdza Jana Kaczkowskiego? Przygotuj w domu krótką wypowiedź.



Fot. H. Komerski

KARTA PRACY NR 1

Zadanie

Przyjrzyj się poniższym fotografiom i podpisz funkcje, który kojarzą Ci się z księdzem Janem Kaczkowskim.







KARTA PRACY NR 2**Zadanie**

Zapoznaj się z poniższymi wartościami i wykreśl te, które uznasz za mniej ważne w Twoim życiu, pozostawiając trzy, ułożone według ważności. Przygotuj uzasadnienia swoich wyborów.

godność**tolerancja****autonomia****wolność****odpowiedzialność****równość****KARTA PRACY NR 3**

Grupa I	definicja
godność	

Grupa II	definicja
tolerancja	

Grupa III	definicja
autonomia	

Grupa IV	definicja
wolność	

Grupa V	definicja
odpowiedzialność	

Grupa VI	definicja
równość	

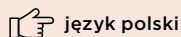
KARTA PRACY NR 4

Zadanie

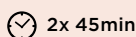
Przeczytaj poniższe słowa księdza Kaczkowskiego. Zastanów się, w jaki sposób dbasz o relacje z ludźmi? Jak pielęgnujesz więzi z najbliższymi? Czy chciałbyś coś zmienić w tym zakresie? Jakie inspiracje dały Ci film i osoba księdza Jana Kaczkowskiego? Przygotuj w domu krótką wypowiedź.

Wrażliwość na drugiego, choćby nie wiem, jak był dziwny, jest właściwie kryterium zbawienia. Im będziemy wrażliwsi na drugiego, tym bardziej będziemy podobni do tych, którzy ze zdziwieniem zapytają: „Kiedy widzieliśmy Cię głodnym i nakarmiliśmy Ciebie? Spragnionym i daliśmy Ci pić? Kiedy widzieliśmy Cię przybyszem (uchodźcą) i przyjęliśmy Cię? Lub nagim i przyodziliśmy Cię? Kiedy widzieliśmy Cię chorym lub w więzieniu i przyszliśmy do Ciebie?”. Bo czułe gesty będą niejako naturalnie wypływały ze zwykłej ludzkiej przyzwoitości. Ani wasze kryzysy, ani wasze choroby, ani moja choroba nie dają nam żadnych szczególnych praw – na przykład do wygłaszania arbitralnych sądów, nie zwalniają nas też z moralnych powinności. Dla mnie słowo „powinność” jest kluczowe. Obowiązek bywa narzucony z zewnątrz, powinność to jest coś, co odczytuję jako dyktat mojego jestestwa. Zatem jeśli na przykład przestaniecie walczyć o relacje z najbliższymi, to będzie coś najgorszego, co możecie w życiu zrobić. Jeżeli zaniedbaliśmy bliskość, przytulanie, zaufanie, jeżeli łamiemy sumienie, to wtedy mamy się czego bać.

Joanna Podsadecka, „Sztuka czułości. Ks. Jan Kaczkowski o tym, co najważniejsze”,
Kraków, Wydawnictwo WAM, 2017, s. 39-40.



język polski



2x 45min



szkoła ponadpodstawowa

Postać księdza w literaturze i filmie Daniela Jaroszka „Johnny”

Cele lekcji

Podczas lekcji uczeń:

- analizuje i interpretuje obraz filmowy;
- charakteryzuje bohaterów literackich i filmowych, analizuje ich postawy i motywacje, funkcje w tekście;
- doskonali umiejętność formułowania sądów i wniosków na temat filmu;
- uczestniczy w burzy mózgów i dyskusji;
- kształci umiejętności: czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji;
- kształci umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym;
- sporządza notatkę, uzupełnia mapę myśli i kartę pracy.

Powiązanie z podstawą programową

I Kształcenie literackie i kulturowe

1. Kształtowanie dojrzałości intelektualnej, emocjonalnej i moralnej uczniów.
7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji.
8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.
10. Budowanie systemu wartości na fundamencie prawdy, dobra i piękna oraz szacunku dla człowieka.
11. Kształcenie umiejętności rozpoznawania i wartościowania postaw budujących szacunek dla człowieka (np. wierność, odpowiedzialność, umiar) oraz służących budowaniu wspólnot: państwowej, narodowej, społecznej (np. patriotyzm, sprawiedliwość, obowiązkowość, szlachetność, walka, praca, odwaga, roztropność).

II Kształcenie językowe

2. Wzbogacanie umiejętności komunikacyjnych, stosowne wykorzystanie języka w różnych sytuacjach komunikacyjnych.

III Tworzenie wypowiedzi

1. Doskonalenie umiejętności wyrażania własnych sądów, argumentacji i udziału w dyskusji.
2. Wykorzystanie kompetencji językowych i komunikacyjnych w wypowiedziach ustnych i pisemnych.
3. Kształcenie umiejętności formułowania i uzasadniania sądów na temat dzieł literackich oraz innych tekstów kultury.
4. Doskonalenie umiejętności retorycznych, w szczególności zasad tworzenia wypowiedzi spójnych, logicznych oraz stosowania kompozycji odpowiedniej dla danej formy gatunkowej.
5. Rozwijanie umiejętności tworzenia tekstów o wyższym stopniu złożoności.

Metody i formy pracy

Podczas lekcji nauczyciel wykorzystuje następujące metody i formy pracy z uczniem:

- burzę mózgów;
- pracę w grupach;
- karty pracy;
- sporządzanie notatki.

Środki dydaktyczne

Podczas lekcji nauczyciel wykorzystuje następujące środki dydaktyczne:

- film „Johnny”;
- karty pracy.

Przygotowanie do lekcji

Lekcja powinna się odbyć po obejrzeniu filmu „Johnny” w reżyserii Daniela Jaroszka.

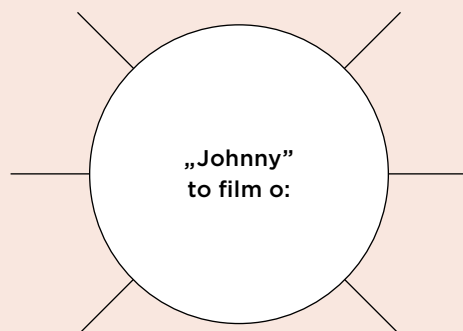
Przed lekcją nauczyciel prosi uczniów o przygotowanie syntetycznych notatek dotyczących bohaterów lektur obowiązkowych: księdza Robaka z „Pana Tadeusza” i Konrada z „Dziadów, część III”. Rozdaje jako zadanie domowe karty pracy pięciu grupom uczniów (załącznik 1 – karty 1-5). W zależności od poziomu zaawansowania w realizacji podstawy programowej analogicznie można przygotować zadania dotyczące ojca Paneloux z „Dżumy” i/lub innych bohaterów lektur obowiązkowych ukazujących postaci duchownych.

PRZEBIEG LEKCJI

Wprowadzenie

Nauczyciel przedstawia temat lekcji, prosi uczniów o podzielenie się wrażeniami po filmie (warto dopytać, co szczególnie może się w filmie podobać lub nie), a następnie porządkuje je, ustalając z nimi podstawowe cechy filmu – gatunek (tu zapewne pojawi się określenie „film biograficzny”) oraz elementy świata przedstawionego (zwracamy uwagę na charakter narracji, czas, miejsce, bohaterów). Część wstępną nauczyciel uzupełnia przedstawioną przez wybranego ucznia zwięzłą informacją na temat pierwowzoru postaci Johnny’ego – księdza Jana Kaczkowskiego.

Nauczyciel proponuje dokończenie zdania:



Przewidywane odpowiedzi

- o przemianie człowieka;
- o walce dobra ze złem;
- o znaczeniu wiary;
- o przyjaźni;
- o doświadczeniu cierpienia;
- o trudnych doświadczeniach, choroby i śmierci bliskich;
- o wpływie otoczenia na człowieka;
- inne.

Przywołuje temat lekcji, przypominając, że przedmiotem analizy będą kreacje postaci w tekstach kultury. Zapowiada pracę nad charakterystyką bohaterów w kontekście tematu, zwraca uwagę, że w kreacji postaci, którymi uczniowie będą się zajmować, ważną rolę odgrywa kontrast z inną postacią (w przypadku księdza Piotra – z Konradem, Johnny'ego – z Patrykiem, a księdza Robaka z postacią Jacka Soplicy, jego wcześniejszego wcielenia), który służy wyeksponowaniu cech bohaterów.

Realizacja tematu

Uczniowie podzieleni na grupy wymieniają się w nich swoimi spostrzeżeniami i przygotowują wypowiedź dotyczącą przydzielonego bohatera – porównują wypełnione karty pracy. Po upływie 5-10 minut prezentują swoje spostrzeżenia.

Przewidywane odpowiedzi:

GRUPA nr 1

W podanych fragmentach ksiądz Piotr występuje jako egzorcysta, osoba obdarzona niezwykłą mocą, zdolna pokonać złego ducha, pomóc opętanemu przez niego Konradowi. Źródłem jego siły są głęboka wiara i więź z Bogiem, wobec którego jest bezgranicznie pokorny, w kontraście do pełnego pychy Konrada. Jego celem jest uratowanie Konrada i pomoc cierpiącym więźniom i ich rodzinom (Rollison i jego matka).

Jego postawa wiąże się z darem prorokowania. To jemu Bóg da łaskę widzenia, w którym wejrzy w przyszłe losy Polski, zrozumie sens dziejącej się historii oraz misję Konrada. Zło ma różne oblicza – jest nim zarówno pycha, która czyni z Konrada ofiarę złych mocy, jak i zniewolenie Polaków przez brutalną i bezwzględną władzę. Ksiądz Piotr walczy z nim modlitwą i niezłomną wiernością Bogu. Najważniejsze wartości to Bóg i ojczyzna. To jego postać niesie najważniejsze przesłanie ideowe dramatu – ideę mesjanizmu.

GRUPA nr 2

W podanych fragmentach ksiądz Piotr to skromny zakonnik, bernardyn, niosący pociechę i wsparcie więźniom. W cytowanej scenie upomina się o Rollisona katowanego w więzieniu. Jest pełen odwagi wobec bezwzględnego Nowosilcowa i jego współpracowników, nie lęka się o siebie, nie robią na nim wrażenia groźby ani próby upokorzenia go. Głęboko wierzy w swoją misję, a źródłem jego siły jest przekonanie, że stoi po słusznej stronie, sprzeciwiając się złu uosabianemu przez carat. Ma dar proroczy – przepowiada śmierć Doktora (a także Bajkowa). Ma odwagę głosić swoje poglądy, dochować wierności dobru i prawdzie niezależnie od okoliczności. W jego postawie pokora i skromność (wobec Boga) łączą się z bezkompromisową odwagą i siłą (wobec uzurpatorskiej władzy).

GRUPA nr 3

Scharakteryzujcie księdza Robaka na podstawie podanych fragmentów i przygotowanych notatek:

Ksiądz Robak to mnich z zakonu bernardynów, który cechuje się charakterystycznym wyglądem świadczącym o jego doświadczeniu żołnierskim (liczne blizny, ruchy i gesty), znamionującym energię, zdecydowanie i siłę. Widoczne też jest, że skrywa jakąś tajemnicę. To człowiek zaangażowany w działalność polityczną, bardzo aktywny, sprawdza się też w sytuacji bitwy, podczas której widać jego talenty wojskowe, odwagę i poświęcenie. Na jego postawę ma wpływ jego przeszłość, grzechy popełnione w młodości i wartości, które są dla niego ważne: ojczyzna, wolność, dobre imię (ród).

GRUPA nr 4

Scharakteryzujcie księdza Robaka na podstawie podanych fragmentów i przygotowanych notatek:

Ksiądz Robak to emisariusz, spiskowiec i agitator, którego celem jest zmobilizowanie szlachty zaściankowej do poświęceń na rzecz odzyskania niepodległości. Jego nadrzędnym celem jest wywołanie na Litwie powstania w momencie wkroczenia tam wojsk Napoleona, nakłonienie ludzi do datków na rzecz polskiego wojska, które wspierając Napoleona, przybliżą upragnioną wolność ojczyźnie. O jego postawie decydują głęboki patriotyzm i chęć oczyszczenia sumienia oraz własnego imienia. Dążąc do osiągnięcia celów, wykorzystuje swoją inteligencję i doświadczenia, by zręcznie manipulując emocjami słuchaczy, przekonać ich do tego, by byli gotowi do poświęcenia dla sprawy wolności kraju. Wolność ojczyzny to wartość dla niego najważniejsza.

GRUPA nr 5

Scharakteryzujcie księdza Robaka na podstawie podanych fragmentów i przygotowanych notatek:

Tu ksiądz Robak jest żegnającym się z życiem i światem człowiekiem, żałującym swych błędów i pragnącym odejść w spokoju sumienia. Chce wybaczenia i spokojnej śmierci, gotów jest poświęcić swoją relację z synem, skonfrontować się z odwiecznym wrogiem – Gerwazym. Zło identyfikuje przede wszystkim jako zdradę ojczyzny, pychę i prywatę, przeciwstawia się mu, zmieniając swoje imię, postawę, tłumiąc dumę, którą zastępuje pokora. Działaniami na rzecz niepodległości kraju pragnie zadośćuczynić dawnym występkom. O jego postawie decyduje przede wszystkim patriotyzm wsparty wiarą. Jest pełen pokory i jednocześnie odwagi, pogodzony ze śmiercią.

Ważnym elementem jest wprowadzone w końcowym fragmencie światło – realistycznie określa upływ czasu i nadchodzący świt, a jednocześnie poprzez użyte porównanie jednoznacznie służy sakralizacji bohatera.

GRUPA nr 6

Scharakteryzujcie Johnny'ego, swoje uwagi poprzyjcie przykładami z filmu:

Johnny jest księdzem, który prowadzi z trudem hospicjum domowe. Ma rodzinę, z którą ma bardzo dobre relacje, jego codzienność to obowiązki kapłańskie, praca z terminalnie chorymi. Pragnie pomagać ludziom, kierować się wiarą i miłością, nieść te wartości tam, gdzie według niego są najbardziej potrzebne. Dostrzegając niedostatki swoich działań, pragnie zbudować hospicjum. Jest skromny, zwyczajny, bezpośredni, zaangażowany, najważniejsze dla niego jest dobro drugiego człowieka. Jest człowiekiem głęboko wierzącym, bardzo poważnie traktującym przekaz Ewangelii. Zmianę wywołuje w nim postanowienie stworzenia hospicjum (prowadzona z offu narracja: „W końcu przestał się bać”). Kierowane do księdza

Jerzego Popiełuszki, mistrza Johnny'ego, modlitwy („Zabierz ode mnie ten strach”) zostały wysłuchane. Zło, według niego, to obojętność, zaniedbanie relacji z bliskimi ludźmi, strach. Przeciwwstawia się mu działaniem (budowa hospicjum) i modlitwą. Miłość, nadzieja i wiara to najważniejsze dla niego wartości.

Zwróćcie uwagę na środki, które zostały wykorzystane w kreacji bohatera, zilustrujcie przykładami z filmu:

Początkowa część filmu to montowane równolegle sceny z życia Johnny'ego i Patryka. Towarzyszy jej głos z offu (jak się domyślamy, Patryka), konstruuje rodzaj prologu. Ujęcia z Patrykiem są mroczne, sceny rozgrywają się głównie nocą, są bardzo dynamiczne, chaotyczne, co podkreśla towarzysząca im muzyka. Kontrastują one ze scenami w kościele, statycznymi, pełnymi światła, które połączone są ze spokojnymi, podniosłymi pieśniami kościelnymi. Użyte środki charakteryzują życie bohaterów, podkreślają odmiennność pełnego chaosu, mrocznego życia Patryka i spokojnego, stabilnego, pełnego światła (wiary?) życia Johnny'ego. Symboliczną sceną jest na pewno ta, która ukazuje odchodzącego Johnny'ego i sam moment śmierci – jest bardzo jasna, doświetlona, w scenie odejścia postać schorowanego bohatera objęta jest smugą jasnego światła (co przypomina zabieg zastosowany przez Mickiewicza w scenie śmierci księdza Robaka). Służy to uwzniośleniu, a nawet sakralizacji postaci.

Podsumowanie tematu

Nauczyciel, podsumowując tę część zajęć, prosi uczniów o wypełnienie tabeli:

	Sposób przeżywania wiary	Postawa wobec świata i ludzi	Wpływ wiary na postawę bohatera	Znaczenie postaci w tekście kultury
Ksiądz Piotr				
Ksiądz Robak				
Johnny				
Wnioski				

Przewidywane odpowiedzi:

	Sposób przeżywania wiary	Postawa wobec świata i ludzi	Wpływ wiary na postawę bohatera	Znaczenie postaci w tekście kultury
Ksiądz Piotr	mistycyzm, głęboka wiara	pokora i odwaga przeciwstawiania się złu, współczucie dla potrzebujących	jest źródłem siły, stałości, odwagi	jest nośnikiem przesłania utworu – idei mesjanizmu
Ksiądz Robak	wiara jest drogą do odkupienia win	dystans do ludzi, ukrywanie się przed nimi, aktywność i wola realizacji celów	porządkuje życie bohatera, wspiera w dążeniu do celów	nowy typ bohatera, wiąże się z nim konsolacyjna funkcja utworu oraz sposób myślenia o powinnościach wobec kraju
Johnny	wiara jest drogą życia, jego fundamentem	pokora i odwaga przełamujące lęk, miłość do ludzi, całkowite im oddanie	rozumiana uczciwie jest fundamentem postawy, determinuje ją, pozwala realizować godne cele	uosabia najważniejsze wartości, wiąże się z wiarą w człowieka i jego zdolnością do zmiany oraz optymistycznym przesłaniem filmu
Wnioski	Na przykład: Omówione teksty kultury łączy postać bohatera – osoby duchownej. Wszystkie przedstawiają postaci pozytywne, zaangażowane, dla których wiara i pełniona funkcja społeczna są zobowiązaniem traktowanym z niezwykłą powagą. Dla wszystkich bohaterów fundamentem ich postawy są wiara, źródło siły i odwagi w dążeniu do celów, mimo że różni ich sposób jej doświadczania, mają różne osobowości. Wspólnym celem jest służba dobru rozumianemu na rozmaite sposoby.			

Lekcja druga przeznaczona jest na ćwiczenia przygotowujące do egzaminu maturalnego i wykorzystania filmu jako kontekstu.

Wprowadzenie

Nauczyciel zapowiada ćwiczenie z wykorzystaniem filmu jako kontekstu, a następnie przypomina formuły zadań na egzamin ustny – w każdym zadaniu wymagane jest przedstawienie danego problemu z wykorzystaniem kontekstu. Wyjaśnia uczniom, że film można zastosować jako kontekst kulturowy, czyli taki, który dotyczy rzeczywistości pozatekstowej analizowanego dzieła literackiego i obejmuje odwołania do innych tekstów kultury, umożliwiających pogłębione odczytanie tego dzieła.

https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/materialy_dodatkowe/20220113%20Materia%C5%82y%20dodatkowe%201_Konteksty.pdf

Realizacja tematu

Nauczyciel dzieli klasę na grupy i wyznacza wylosowane zagadnienia (Karta pracy nr 2). Podkreśla, by wykorzystać omówiony film jako kontekst.

Uwaga: proponowane w karcie pracy zadania pochodzą z zestawu zadań jawnych, nauczyciel może wykorzystać te, które są adekwatne do zaawansowania realizacji podstawy programowej.

Po ok. 10 minutach chętni uczniowie prezentują przygotowaną wypowiedź. Nauczyciel komentuje wypowiedzi, zwracając uwagę na sposób opracowania materiału zgodnie z kryteriami oceny wypowiedzi ustnej.

Podsumowanie tematu

Podsumowując lekcję, nauczyciel zwraca uwagę na możliwość wykorzystania omówionego filmu także w wypowiedzi pisemnej i przypomina zasady wykorzystania kontekstów w wypowiedzi argumentacyjnej, podaje temat zadania domowego. Przypomina, na czym polega funkcjonalne wykorzystanie kontekstu – musi on mieć swoje uzasadnienie, czyli ma służyć pogłębieniu lub poszerzeniu sensu analizowanego dzieła, a dzięki temu – argumentacji w rozważaniach problemu zawartego w temacie wypracowania.

Wskazówki przy wprowadzaniu kontekstu do wypracowania:

- kontekst musi być bezpośrednio związany z analizowanym utworem lub problemem zawartym w temacie wypracowania;
- kontekst nie może polegać jedynie na „pochwaleniu się swoją wiedzą czy erudycją”, nie mogą to też być informacje luźno związane z omawianym utworem lub zagadnieniem, ale mają służyć pogłębieniu sensu analizowanego dzieła lub problemu;
- wprowadzenie kontekstu nie wymaga tworzenia nowego akapitu, czasem wystarczy jednozdaniowa informacja – ważne, żeby okazała się funkcjonalna.



Praca domowa

Jakie są sposoby walki ze złem i moralnym upadkiem człowieka? W pracy odwołaj się do:

- wybranej lektury obowiązkowej;
- innego utworu literackiego;
- wybranych kontekstów.

KARTA PRACY NR 1

Zadanie domowe przed lekcją

GRUPA nr 1

Scharakteryzujcie księdza Piotra na podstawie podanego tekstu i notatek sporządzonych w domu:

Scena III

KS. PIOTR

Gdzieś widział więźnia?

DUCH

Mówię, w Rzymie –

KS. PIOTR

Kłamiesz.

DUCH

Księżę, na honor, na kochanki imię,
Mej kochanki czarniutkiej, co tak do mnie wzdycha
A wiesz ty, jak się zowie moja luba? – Pycha.
Jakiś ty nieciekawym! –

KS. PIOTR

(do siebie)

Przeciwią się duchy;
Upokórzmy się Panu i zróbmy akt skruchy.
(modli się)

Scena V

KS. PIOTR

(modli się, leżąc krzyżem)

Panie! czymże ja jestem przed Twoim obliczem? – Prochem i niczem;
Ale gdym Tobie moję nicość wypowiadał,
Ja, proch, będę z Panem gadał.

- a) Kim jest ksiądz Piotr w podanym fragmencie?
- b) Jakie są jego cele i pragnienia?
- c) Jaki jest jego stosunek do Boga? Jak bohater rozumie zło? W jaki sposób mu się przeciwstawia?
- d) Wymieńcie najważniejsze cechy bohatera, które widoczne są w scenach.
- e) Wymieńcie istotne dla niego wartości.

GRUPA nr 2

Scharakteryzujcie księdza Piotra na podstawie podanego tekstu i notatek sporządzonych w domu:

SENATOR

No gadajże, skąd ty wiesz, kto. ci to powiedział?

Słyszysz! – ja tobie każe – nie szepc mi po cichu.

Ja w imieniu Cesarza każe; słyszysz, mnichu?

Mnichu! czy ty słyszałeś o ruskim batogu?

(...)

Wszak ty służysz Panu Bogu –

Znasz ty teologię – słuchaj, teologu.

Wiesz ty, że wszelka władza od Boga pochodzi,

Gdy władza każe mówić, milczeć się nie godzi.

(ksiądz milczy)

A czy wiesz, mnichu, że ja mógłbym cię powiesić,

I obaczym, czy przeor potrafi cię wskrzesić.

KS. PIOTR

Jeśli kto władzę cierpi, nie mów, że jej słucha;

Bóg czasem daje władzę w ręce złego ducha.

SENATOR

Jeżeli cię powieszę, a Cesarz się dowie,

Żem zrobił nieformalnie, a wiesz, co on powie?

„Ej, Senatorze, widzę, że się już ty bisisz”.

A ty, mnichu, tymczasem jak wisisz, tak wisisz.

Póđź no bliżej, ostatni raz będę cię badał:

Wyznaj, kto tobie o tym biciu rozpowiadał?

He? – milczysz – już od Boga ty się nie dowiedział –

Kto mówił? – co? – Bóg? – anioł? – diabeł?

KS. PIOTR

Tyś powiedział.

SENATOR

(obruszony)

„Tyś”? – mnie mówić: tyś? – tyś, – ha, mnich!

DOKTOR

Ha, kapcanie!

Mówi się Panu: Jaśnie Oświecony Panie.

(do Pelikana)

Naucz go tam, jak mówić; ten mnich widzę z chlewa.

Daj mu tak –

(pokazuje ręką)

PELIKAN

(daje księdzu policzek)

Widzisz, ośle, Senator się gniewa.

KSIĄDZ

(do Doktora)

Panie, odpuść mu, Panie; on nie wie, co zrobił! Ach, bracie, tą złą radą tyś sam się już dobił. Dziś ty staniesz przed Bogiem.

SENATOR

Co to?

- a) Kim jest ksiądz Piotr w podanym fragmencie?
- b) Jaki jest jego stosunek do władzy?
- c) Co decyduje o jego postawie?
- d) Wymieńcie najważniejsze cechy bohatera, które widoczne są w scenie.
- e) Wymieńcie istotne dla niego wartości.
- f) Jak bohater rozumie zło? W jaki sposób mu się przeciwstawia?

GRUPA nr 3

Scharakteryzujcie księdza Robaka na podstawie podanych fragmentów i przygotowanych notatek:

Ks. I

Takim kwestarzem tajnym był Robak podobno;
Często on z panem Sędzią rozmawiał osobno;
Po tych rozmowach zawsze jakowaś nowina
Rozeszła się w sąsiedztwie. Postać bernardyna
Wydawała, że mnich ten nie zawsze w kapturze
Chodził i nie w klasztornym zestarzał się murze.
Miał on nad prawem uchem, nieco wyżej skroni,
Bliznę wyciętej skóry na szerokość dłoni
I w brodzie ślad niedawny lancy lub postrzału;
Ran tych nie dostał pewnie przy czytaniu mszału.
Ale nie tylko groźne wejrzenie i blizny,
Lecz sam ruch i głos jego miał coś żołnierszczyzny.

Przy mszy, gdy z wzniesionymi zwracał się rękami
Od ołtarza do ludu, by mówić: „Pan z wami”,
To nieraz tak się zręcznie skręcił jednym razem,
Jakby prawo wtył robił za wodza rozkazem,
I słowa liturgiji takim wyrzekł tonem
Do ludu, jak oficer, stojąc przed szwadronem:
Postrzegali to chłopcy służący mu do mszy.
Spraw także politycznych był Robak świadomszy,
Niżli żywotów świętych, a jeżdżąc po kweście,
Często zastanawiał się w powiatowym mieście.
Miał pełno interesów: to listy odbierał,
Których nigdy przy obcych ludziach nie otwierał,
To wysyłał posłańców, ale gdzie i po co,
Nie powiadał; częstokroć wymykał się nocą
Do dworów pańskich, z szlachtą ustawicznie szeptał

I okoliczne wioski dokoła wydeptał,
I w karczmach z wieśniakami rozprawiał niemało,
A zawsze o tem, co się w cudzych krajach działo.

Ks. IX

Padł koń Hrabi, spadł Hrabia; Klucznik krzycząc bieży
Na ratunek, bo widzi: jegry na cel wzięli
Ostatniego z Horeszków, chociaż po kądzieli.
Robak był bliższy, Hrabie ciałem swym zakrywa,
Dostał za niego postrzał, spod konia dobywa,
Uprawadza; a szlachcie każe się rozstąpić,
Lepiej mierzyć, postrzałów nadaremnych skąpić,
Kryć się za płoty, studnię, za ściany obory;
Hrabia z jazdą ma czekać sposobniejszej pory.

- a) Kim jest ksiądz Robak, co mówi o nim jego wygląd?
- b) Jakie są jego cele?
- c) Co, według Was, decyduje o jego postawie?
- d) Wymieńcie trzy najważniejsze cechy bohatera.
- e) Wymieńcie dwie istotne dla niego wartości.

GRUPA nr 4

Scharakteryzujcie księdza Robaka na podstawie podanych fragmentów i przygotowanych notatek:

Ks. IV

Robak przerwał mu: „Na zdrowie
Wszystkim waszmościom, moi goście panowie!
Co się tabaki tyczy, hem, ona pochodzi
Z dalszej strony, niż myśli Skołuba dobrodziej:
Pochodzi z Jasnej Góry; księża paulinowie
Tabakę taką robią w mieście Częstochowie,
Kędy jest obraz tyłu cudami wstawiony
Bogarodzicy Panny, Królowej Korony
Polskiej... zowią ją dotąd i Księżną Litewską –
Koronę jeszcze dotąd piastuje królewską...
Lecz na Litewskim Księstwie teraz szyma siedzi!”
„Z Częstochowy? – rzekł Wilbik. – Byłem tam w spowiedzi,
Kiedym na odpust chodził lat temu trzydzieście.
Czy to prawda, że Francuz gości teraz w mieście,
Że chce kościół rozwalać i skarbiec zabierze:
Bo to wszystko w Litewskim stoi Kuryjerze?”
„Nieprawda – rzekł bernardyn – nie! Pan Najjaśniejszy,
Napoleon, katolik jest najprzypadniejszy:
Wszak go papież namaścił, żyją z sobą w zgodzie
I nawracają ludzi w francuskim narodzie,
Który się trochę popsuł. Prawda, z Częstochowy
Oddano wiele srebra na skarb narodowy

Dla Ojczyzny, dla Polski; sam Pan Bóg tak każe:
Skarbcem Ojczyzny zawsze są Jego ołtarze.
Wszakże w Warszawskim Księstwie mamy sto tysięcy
Wojska polskiego, może wkrótce będzie więcej:
A któż wojsko opłaci? Czy nie wy, Litwini?
Wy tylko grosz dajecie do moskiewskiej skrzyni”.

- a) Kim jest ksiądz Robak w podanym fragmencie?
- b) Jakie są jego cele?
- c) Co, według Was, decyduje o jego postawie?
- d) Wymieńcie cechy bohatera, które ujawniają się w opisanej scenie.
- e) Wymieńcie istotne dla niego wartości.

GRUPA nr 5

Scharakteryzujcie księdza Robaka na podstawie podanych fragmentów i przygotowanych notatek:

Ks. X

„Jak to? – zapytał Sędzia – nic mu brat nie powie
I teraz? Biedny chłopiec, jeszcze się nie dowie
O niczem! przed odjazdem?” –
„Nie – rzekł Ksiądz – o niczem
(Płacząc długo z zakrytemi rękami obliczem).
I pocóżby miał wiedzieć biedny, że ma ojca,
Który się skrył przed światem jak łotr, jak zabojca?
Bóg widzi, jak pragnąłbym, ale z tej pociechy
Zrobię Bogu ofiarę za me dawne grzechy”.

Ks. X

Jest w tem zasługa nie chcieć zostać winowajcą
Narodowym, choć naród okrzychnie cię zdrajcą!
Zwłaszcza w kim taka, jaka była we mnie duma!
Ja, niegdyś dumny z rodu, ja, com był junakiem,
Spuściłem głowę, kwestarz, zwałem się Robakiem,
Że jako robak w prochu...

„Zły przykład dla Ojczyzny: zachętę do zdrady,
Trzeba było okupić dobrymi przykłady,
Krwia, poświęceniem się...
(...)”

Właśnie już noc schodziła, i przez niebo mleczne,
Różowe, biegą pierwsze promyki słoneczne;
Wpadły przez szyby, jako strzały brylantowe,
Odbiły się na łożu o chorego głowę,
I ubrały mu złotem oblicze i skronie,
Że błyszczał jako święty w ognistej koronie.

- a) Kim jest ksiądz Robak w podanym fragmencie?
- b) Jakie są jego cele?
- c) Jak bohater rozumie zło? W jaki sposób mu się przeciwstawia?
- d) Co, według Was, decyduje o jego postawie?
- e) Wymieńcie cechy bohatera, które ujawniają się w opisanej scenie, istotne dla niego wartości.

Zwróćcie uwagę na środki, które zostały wykorzystane w kreacji bohatera:

- a) W jaki sposób wykorzystywane jest światło?
- b) Które obrazy uznajecie za symboliczne?

GRUPA nr 6

Scharakteryzujcie Johnny'ego, swoje uwagi poprzyjcie przykładami z filmu:

- a) Kim jest Johnny?
- b) Jakie są jego cele i pragnienia?
- c) Co, według Was, decyduje o jego postawie?
- d) Jak bohater rozumie zło? W jaki sposób mu się przeciwstawia?
- e) Wymieńcie najważniejsze cechy Johnny'ego i istotne dla niego wartości.

Zwróćcie uwagę na środki, które zostały wykorzystane w kreacji bohatera, zilustrujcie przykładami z filmu:

- a) W jaki sposób prowadzona jest narracja w początkowej części filmu?
- b) Jaka muzyka towarzyszy ujęciom i jaką pełni funkcję?
- c) W jaki sposób wykorzystywane są kolory i światło?
- d) Które obrazy uznajecie za symboliczne?

KARTA PRACY NR 2

Do wyboru:

1. Człowiek w relacji z Bogiem. Omów zagadnienie na podstawie znanych Ci fragmentów Księgi Rodzaju. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.
2. Postawa człowieka wobec Boga. Omów zagadnienie na podstawie znanych Ci fragmentów Księgi Hioba. W swojej odpowiedzi uwzględnij także wybrany kontekst.
3. Relacje z Bogiem i światem. Omów zagadnienie na podstawie znanych Ci fragmentów „Kwiatków świętego Franciszka” z Asyżu. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.
4. Bunt wobec zła. Omów zagadnienie na podstawie „Dziadów, część III” Adama Mickiewicza. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.
5. Pytania egzystencjalne w obliczu doświadczenia cierpienia i śmierci. Omów zagadnienie na podstawie „Dżumy” Alberta Camusa. W swojej odpowiedzi uwzględnij także wybrany kontekst.
6. Motyw walki dobra ze złem o duszę ludzką. Omów zagadnienie na podstawie „Dziadów, część III” Adama Mickiewicza. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

Warszawa 2022

Koncepcja merytoryczna i opieka metodyczna:

Anna Równy, Kamila Tomkiel-Skowrońska

Autorzy:

Anna Równy, Marta Równy, Jolanta Manthey

Redakcja i korekta:

Joanna Dzik

Koordynator projektu:

Cezary Kruszewski

Skład i łamanie:

Anna Cieszyńska

Fotografie:

Hubert Komerski

Wydawca: NEXT FILM



NEXT FILM to spółka należąca do grupy Helios, specjalizująca się w dystrybucji i produkcji filmów polskich. W jej katalogu znajdują się m.in.: „Bogowie”, „Drogówka”, „Ikar. Legenda Mietka Kosza”, „Kamerdyner”, „Miszmasz czyli Kogel Mogel 3”, „Piłsudski”, „Po prostu przyjaźń”, „Plan B”, „Pokot”, „Powstanie Warszawskie”, „Sztuka kochania. Historia Michaliny Wisłockiej”, „Teściowie”, „Twój Vincent” oraz „Za duży na bajki”.



Fot. H. Komerski

INFORMACJA O PARTNERACH PROJEKTU

Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej to projekt oparty na projekcjach kinowych odbywających się przez cały rok szkolny w blisko 100 miastach w Polsce, realizowany z przekonania o potrzebie kontaktu z dziełem filmowym już od najmłodszych lat. Skierowany jest do uczniów na wszystkich poziomach nauczania – zarówno przedszkolaków, którzy dopiero rozpoczynają przygodę z kinem, jak i wchodzącej w dorosłość młodzieży.

Co roku w programie pojawiają się nowe tytuły, których jest już ponad 150. Obudowę dydaktyczną każdego filmu tworzą prelekcje z prezentacjami multimedialnymi, scenariusze lekcji dla nauczycieli oraz analizy psychologiczne, z których mogą skorzystać także rodzice i opiekunowie chcący rozmawiać z dziećmi o filmach w domu.

Organizatorem NHEF jest Dział Edukacji Stowarzyszenia Nowe Horyzonty, który od 17 lat aktywnie wpływa na kształt edukacji filmowej młodych widzów, prowadząc działania upowszechniające wartościowe kino dla dzieci i młodzieży. NHEF to pierwszy i największy projekt Działu Edukacji SNH. Przygotowywane cykle filmowe realizowane są w kinach studyjnych i domach kultury w całej Polsce.

Inną ważną inicjatywą Działu Edukacji SNH jest Międzynarodowy Festiwal Filmowy Kino Dzieci. Dziewiąta edycja odbędzie się w dniach 24 września – 2 października stacjonarnie w 20 miastach w Polsce, następnie od 6 do 23 października w wersji online. W programie znajdzie się 12 zróżnicowanych tematycznie i gatunkowo sekcji (w tym jedna skierowana jest do opiekunów), wypełnionych dokumentami, filmami aktorskimi i animowanymi.

Festiwalowi towarzyszy część branżowa Kino Dzieci Industry, międzynarodowe forum koprodukcyjne filmów i seriali dla młodej widowni (27-30 września 2022). Po raz drugi w formule hybrydowej. Ponad 300 przedstawicieli branży filmowej, w tym takie firmy, jak Netflix, Canal+ czy Nickelodeon, weźmie udział w prezentacjach projektów filmów i seriali dla dzieci i młodzieży. Wśród tytułów prezentowanych na forum w ubiegłych latach znalazły się m.in. obie części „Tarapatów” czy „Za duży na bajki”. Pitchingom towarzyszą panele dyskusyjne i warsztaty.

Celem Działu Edukacji SNH jest wsparcie nauczycieli, rodziców i opiekunów, animatorów kultury oraz pracowników kin, którzy upatrują w filmie wartościowe medium w edukacji dzieci i młodzieży. Współpraca z instytucjami edukacyjnymi i kulturalnymi jest odpowiedzią na realizowanie treści związanych z edukacją filmową w szkolnych postawach programowych, misją budzenia w młodych widzach pasji, zainteresowań i poczucia estetyki.

Dział Edukacji Stowarzyszenia Nowe Horyzonty
ul. Zamenhofska 1, 00-153 Warszawa
www.nhef.pl

**nowe
horyzonty
edukacji
filmowej**